

ବେଳ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଓ ବଟବୃକ୍ଷ

● ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ

(୧୯୩୫-୧୯୯୧)

ଲେଖକ ପରିଚୟ :

ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ରଚୟିତା ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଶାର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ ରାଜରଙ୍ଗପୁରଠାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ଭୂତଭୂବିତ୍ ଭାବେ ଚାକିରି କରୁଥିଲେ । ଅଧର ସେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟ, କଳା-ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନୁରାଗୀ ଥିଲେ । ଜୀବନରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ସାମାଜିକ ଆଦର୍ଶପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ତାଙ୍କ ରଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକର ମୁଖ୍ୟ ଭାବ-ବାଣୀ । ତାଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି: ଅନ୍ଧଗଳିର ଅନ୍ଧକାର, ବହୁରୂପୀ, ରାଗତୋଡ଼ି, ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ, ବିଷୁବ ରେଖା, ବନ୍ଧ୍ୟା ଗାନ୍ଧାରୀ, ଅମରିଲତା, ବିଚିତ୍ର ବର୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି । ‘ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭା’ ପୁସ୍ତକଟି ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ତରଫରୁ ୧୯୮୪ ରେ ପୁରସ୍କୃତ ଓ ‘ବନ୍ଧ୍ୟା ଗାନ୍ଧାରୀ’ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ମରଣୋତ୍ତର ଶାରଳା ପୁରସ୍କାର ୧୯୯୧ ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

‘ବେଳ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଓ ବଟବୃକ୍ଷ’ ଗଳ୍ପଟି ‘ନବରବି’ ପତ୍ରିକାରେ ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ / ପଞ୍ଚମ ସଂଖ୍ୟା ଅର୍ଥାତ ନଭେମ୍ବର ୧୯୭୪ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ମାତା, ମାତୃଭୂମି ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ, ପରିବେଶପ୍ରତି ସଚେତନତା ଓ ସାଂପ୍ରତିକ ଜୀବନଭୂମିର ବାସ୍ତବତାକୁ ଗାନ୍ଧିକ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ରୂପାୟନ କରିଛନ୍ତି । ବଟବୃକ୍ଷକୁ ଜନନୀର ପ୍ରତୀକ ଏବଂ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ତଥା ବଟବୃକ୍ଷ ଭଳି ପବିତ୍ର ବୃକ୍ଷକୁ ତହିଁରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସତ୍ୟଭାବେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ବାସ୍ତବ୍ୟ ଓ ମାତୃଭୂମି ମହାନତା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ କରିଛି ।

ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ଏ ଜଗତେ । ଯେ ପ୍ରାଣ ଧରେ ପ୍ରାଣୀ ହିତେ ॥
ଧନ୍ୟ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ତାର । ଦୁର୍ଲଭ କର୍ମ ଏ ବେଭାର ॥
ଏହା ମୁଁ ବୃକ୍ଷଙ୍କର ସ୍ଥାନେ । ଶିଖିଲି ପର୍ବତ ଗହନେ ॥

(ଭାଗବତ)

ବସ୍ତୁଷ୍ଟେଷ୍ଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସରକାରୀ ବସ୍ତି,
କେତେବେଳୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲାଣି । ସେଥିରେ ଯାଇଥିଲେ ସିଧା
ସଲଖ ନଅଟା ବେଳକୁ ଗାଁ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥାନ୍ତେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଉ ତ ଉପାୟ ନାହିଁ । ପଛ ବସ୍ ଧରି ଫୁଲନଖରାରେ
ଓହ୍ଲେଇ ପୁଣି ଆଉ ଥରେ କୁଜି ଘରୋଇ ବସ୍ରେ ବସି ଗାଁ
ପାଖ ବସ୍ଷ୍ଟେଷ୍ଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ବେଳ ଏଗାରଟା
ହେଲାଣି । ଏକେ ତ ବୈଶାଖ ମାସ ଖରା । ସକାଳ
ଆଠଟା ବେଳକୁ ବି ବାହାରକୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ହୁଏନା ।
ଏବେ ଏଇ ଏଗାରଟା ବେଳକୁ ଚାରିଆଡ଼ ନିଆଁ ଜଳୁଛି
ଯେମିତି । ଖରାକୁ ଚାହିଁ ହେଉନି । ଆଖି ବୁଜି ହୋଇ
ଆସୁଛି ତା ତେଜରେ । ପବନଟା ବି ନିଆଁ ପରି ଚାଡ଼ିଛି ।

ଏତେବେଳେ ଆଉ ଗାଁକୁ ଯିବେ କି ନ ଯିବେ ଏମିତି ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ ହୋଇ ବସରୁ ଓହ୍ଲେଇ ନଟବର ବାବୁ ବସ୍ଷେଷ୍ଟ ପାଖରେ ଥିବା ଚାକୁଣ୍ଡା ଗଛ ତଳରେ ପାନ ଜଳଖିଆ ଦୋକାନ କରିଥିବା ହରି ଗୁଡ଼ିଆର ଚାଲିଆ ଆଡ଼କୁ ମୁହେଁକଲେ ।

ଝାଟିମାଟି କାନ୍ଥ । ଉପରେ ତାଳ ବରଡ଼ାର ଛପର । ଦର ଆଉଜା ହୋଇ ରହିଛି ତାଳ ବରଡ଼ାର ତାଟି । ଚାଲିଆ ଆଗରେ ଖୁଣ୍ଟ ଦି'ଟା ପୋତି ତା ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଦର ଚଞ୍ଚା ପଟା ପିଟା ଦି'ଟା ବେଞ୍ଚ । ଖରା ତାତିରେ ସେଇଟା ଗରମ ହୋଇ ରହିଛି । ସେଥିରେ ଟିକେ ହାତ ମାରି ଦେଉଁ ଦେଉଁ ଚାଉଁଳିନା ଲାଗିଲା ହାତକୁ । ନଟବର ବାବୁ ଦର ଆଉଜା ତାଟି ପାଙ୍କ ଦେଇ ଅନେଇଲେ ଭିତରକୁ । ଖଣ୍ଡିଏ ଦର ଭଜା ନଡ଼ବଡ଼ ଟେବୁଲ । ତା' ଚାରିପଟେ ସେମିତିକା ଦି'ଚାରିଟା ଚେଆର । କୋଉଟାର ହାତ ନାହିଁ । ସେ କଣକୁ ପଡ଼ିଛି ଖଣ୍ଡିଏ କାଠ ବେଞ୍ଚ । ଏ ପାଖରେ ଥାକ ହୋଇଥିବା କାଠର ଖଣ୍ଡିଏ ଆଲମିରା । ସେଇ ଥାକ ଉପରେ ସିଲଭର ଥାଲିଆ ଆଉ ବାଉଁଶ ପାଛିଆରେ ସକାଳୁ ହୋଇଥିବା ବାସି ବରା, ଗୁଲୁଗୁଲା, ପକୁଡ଼ି ଓ ବୁଦିଆ ମିଠେଇ ସଜା ହୋଇ ରହିଛି । ତଳକୁ ଗୋଟାଏ ଖୋଲା ମୁହଁ ଡେକ୍ଟର ଉପରେ ଚିନି ସିରା ଭିତରେ ଭାସୁଛି ଚାରି ଛଅଟା ରସଗୋଲା । ସିଲଭର ଟବୁ ଉପରେ ଚିନି ସିରା ଲାଗି ଶୁଖି ଯାଇଥିବା ଜାଗାଟିରେ ଦଳ ଦଳ ମାଛି ଭଣ ଭଣ । ଖଣ୍ଡିଏ ଛିଣ୍ଡା ସପ ଉପରେ ନାଲି କରିଆ ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି ହରି ଗୁଡ଼ିଆ ଗୋଟିଏ କଣରେ ଗଡ଼ପଡ଼ ହେଉଛି । ବାସନଧୁଆ ଟୋକାଟା ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଲମ୍ବପମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

ନଟ ବାବୁ ଧୀର ଗଳାରେ ଡାକିଲେ ‘ହରି, ଅଛୁ କିରେ ? ‘ପରିଚିତ ଗଳାର ସ୍ବର ଶୁଣି ହରି ଗୁଡ଼ିଆ ମୁଣ୍ଡ

ଟେକି ଚାହିଁଲା ଆଉ ତା ପରେ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ଦୁଇଟା ଲଗେଇ କହିଲା ‘ଆରେ ନଟ ଭାଇ ଯେ, ଏ ଉଦୁଉଦିଆ ଖରାବେଳଟାରେ କୋଉଠୁ ଆଇଲ ମ ? ଏଇ ଦଶୁଟା ବସରେ ? ହରି ଗୁଡ଼ିଆର ପାଟି ଶୁଣି ବାସନମଜା ଟୋକାଟା କେତେବେଳୁ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲାଣି ।

ଭିତରକୁ ପଶି ଆସି ନଡ଼ବଡ଼ ଚେଆରଟା ଉପରେ ବସି ପତୁ ପତୁ କହିଲେ, ‘ହଇରେ ଏ ଟୋକା ! ମନ୍ଦାଏ ପାଣି ଦେଲୁ । ଶୋଷରେ ତଣ୍ଡି ଅଠା ଅଠା ହୋଇଗଲାଣି । ହଁ, ପରା । ଆଉ କହନା ସକାଳୁ ବସଟା ଫେଲ୍ ହେଲି । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଛ ବସଟାରେ ଆସିଲି ।’

‘କାହିଁକି ସଞ୍ଜ ବସରେ ଆଇଲନି ?’

‘ଆଉ କ’ଣ ତର ଅଛି ? କାଲି ସଞ୍ଜବେଳକୁ ତାର ପାଇଲି । ବୋଉର ଦେହ ଖରାପ । ରାତିରେ ତ ଆସିବା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ । ତେଣୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସକାଳୁ ଆଇଲି ।’

‘କଣ ହୋଇଛି ?’

‘କିଛି କ’ଣ ଜଣା ଅଛି ? ଖାଲି ତାର । ଶୀଘ୍ର ଆସ ।’

‘ଏଇନେ ପୁଣି ଗାଁକୁ ଯିବ ? ଏତେ ଖରାଟାରେ ?’

‘ନ ଯାଇ ଚାରା ନାହିଁ । ଫେର ଯଦି ଏ ଭିତରେ କ’ଣ ନାହିଁ କ’ଣ ହୋଇଯାଏ ଶେଷ ବେଳକୁ ଆଉ-’

‘ଛି ଛି ଛି- ଏ କାଳ କଥା ଆଉ ଦୁଷ୍ଟରେ ଧର ନାହିଁ ।’

‘ତୁ ତ ଜାଣୁ ହରି- ମନଟା କାଲି ସଞ୍ଜଠୁଁ ଏମିତି ପାପ ଛୁଉଁଛି । ରାତି ସାରା କାଲି ଶୋଇ ପାରିନି । ହଉ ଏଥର ଉଠେ ।’

ଗାମୁଛାଟାକୁ ପାଣିରେ ଭିଜେଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥୋଇ
ଛତା ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ନଟବର ବାବୁ ।

ସଡ଼କ ତଳକୁ ଲମ୍ବିଛି ଅଙ୍କାବଙ୍କା ହୋଇ ପାଦତଳା
ରାସ୍ତା । ବର୍ଷା ଦିନରେ ହିଡ଼ ଉପରେ ରାସ୍ତା ବଦଳରେ
ଏଥର ବିଲ ମଝିରେ ରାସ୍ତା ହୋଇଛି । ଚାରିଆଡ଼ର ଆବଡ଼ା
ଖାବୁଡ଼ା, ଧାନ ଗଛର ଥୁଣ୍ଡା, ବୁଦା ମଝିରେ ସେଇ ଚିକକ
ବେଶ୍ ଚିକକଣ, ପରିଷ୍କାର । ମଣିଷ ଚାଲି ଚାଲି ଧୂଳି
ହୋଇଗଲାଣି ଠାଏ ଠାଏ । ଖରା ତେଜରେ ଚାରିଆଡ଼
ଦାଉ ଦାଉ ଜଳୁଛି । ଦୂରକୁ ଚାହିଁ ହେଉନି । ଆଖି ପତା
ବୁଜି ଆସୁଛି ଖରା ତେଜରେ । ନିଆଁ ବର୍ଷୁଛି ଯେମିତି ।
ପବନଟା ତୁଲି ମୁଣ୍ଡର ପବନ ପରି ତାତିଛି । ଦେହ ହାତ
ପୋଡ଼ି ଯାଉଛି ଗରମରେ ।

ଏ ସବୁକୁ ଭୂଷେପ ନ କରି ନଟବର ବାବୁ ଛତା
ମୁଣ୍ଡାଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଓଦା ଗାମୁଛା ଥୋଇ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ
କଲେ ଏକ ଲୟରେ । ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ଯଦି ବେଶୀ ତେରି
ହୋଇଯାଏ ।

ସେମିତି କିଛି ବେଶୀ ନ ହୋଇଥିଲେ ବୋଉ
କେବେ ଟେଲିଗ୍ରାଫ କରି ନଥାନ୍ତା । ସେଇ ଯେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ
ଦିନରୁ ବାପା ମଲାଠାରୁ ସେ ବୋଉର ଏମିତି ଦେହ ଖରାପ
କେବେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି । ଦେଖି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବୁଝି ପାରି
ନାହାନ୍ତି । ଆଉ ହୋଇଥିଲେ ବି ବୋଉ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଲୁଚେଇ
ରଖିଛି । କେତେ କଷ୍ଟରେ ମଣିଷ କରିଛି ସେ । ସବୁ ଦୁଃଖ-
ଅଭାବ-ଦୈନ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ତାଙ୍କରି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ସିଧା
ସଳଖ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼େଇଛି- ମଣିଷ କରିଛି ।
ବାହା କରେଇଛି । ନିଜର ସବୁ ସୁଖ ସୁବିଧାକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି
ଦେଇ କେବଳ ତାଙ୍କରି ପାଇଁ ସେ ନିଜ ଜୀବନକୁ
ଏକାବେଳକେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଛି । କେବେହେଲେ
ତାଙ୍କୁ କିଛି ମାଗି ନାହିଁ । କେବଳ ଦେଇ ଯାଇଛି ।

ସାମାନ୍ୟ ଚାକିରି । ସେଥିରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ପିଲା ।
ଦରମା ଯାହା ଆଣନ୍ତି ସେତିକିରେ ସଂସାର ଚଳିବା କଷ୍ଟ ।
ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ଯେତେ କହିଲେ ବି
ସେ କେବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ନ ରହି ଗାଁକୁ ପଳେଇ
ଆସିଛି । ଭାଗ ଚାଷ ଜମିରୁ ଧାନ ଆଦାୟ କରି ଚାଉଳ
କରି, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇଛି । ପିଲାମାନେ ସୁଖରେ
ରହିବେ ବୋଲି ଆଜି ମୁଗ ଦି'ଟା, କାଲି ବିରି, ପଥର
ଦିନ ବଡ଼ି, ନଡ଼ିଆ, ଚିନାବାଦାମ ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି
କରି ସଜେଇ ସାଜେଇ ନିଜେ ଯାଇ ଦେଇ ଆସିଛି ।

ଆଉ ସେ ? ତା ପାଇଁ କ'ଣ କରିଛନ୍ତି ? କିଛି
ନାହିଁ । କେବଳ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାଝିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁ କିଛି
କରିଛନ୍ତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ମଣିଷ ଜାତିଟା ଏମିତି ଅକୃତଜ୍ଞ ।
ପଛକୁ ଫେରି ଚାହେଁନା । ଖାଲି ଆଗକୁ ଦେଖେ । ଖାଲି
ମଣିଷ କାହିଁକି ସବୁ ପଶୁପକ୍ଷୀ, ଗଛ ଲତା । ପ୍ରାଣୀ ଜଗତର
ନିୟମ ଏଇଟା । ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମ । ସୃଷ୍ଟିର ଲୀଳା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ
ରଖିବାକୁ ଗଛ ଯଦି ତାର ପୁରୁଣା ପତ୍ର ଗୁଡ଼ାକୁ ସବୁବେଳେ
ନିଜର ଭାବେ ରଖିବାକୁ ଚାହେଁ, ତେବେ ସେ କିପରି ସୃଷ୍ଟି
କରିବ ନୂତନ ପତ୍ର, ନୂତନ ଫୁଲ, ନୂତନ ଫଳକୁ ?
ଅକୃତଜ୍ଞ ହେବା ବୋଧହୁଏ ସେଇଥିପାଇଁ ଏତେ
ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ନିଜେ ବା କଣ ନ କରୁଛନ୍ତି ?
ନିଜେ ଭଲ କରି ଗଣ୍ଠେ ନ ଖାଇ ନ ପିନ୍ଧି ପିଲାଏ କେମିତି
ଭଲ ଖାଇବେ ଭଲ ପିନ୍ଧିବେ ଭଲ ପାଠ ପଢ଼ିବେ
ସେଇଥିପାଇଁ ଅନବରତ ଖଟି ଚାଲିଛନ୍ତି । ସକାଳ ଠାରୁ
ରାତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ସେଇ ଚିନ୍ତା । ନିଜେ ଯେମିତି କଷ୍ଟ
ସହି ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ, ସବୁ ଅସୁବିଧା ସହ୍ୟ କରିଥିଲେ
ସବୁବେଳେ ମନରେ ଭାବନା ହୋଇଛି ମୋ ପିଲାଏ ଯେମିତି
ସେମିତି କଷ୍ଟ ନ ପାଆନ୍ତି । ସେତିକି ଅସୁବିଧା ଭୋଗ ନ

କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନରେ ‘ଗରିବ’ ବୋଲି ଯେମିତି ହାନ ମନ୍ୟତା ନ ରହୁ, ସେଥିପାଇଁ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଫଳ କ’ଣ ହେଉଛି ?

ବୋଉର ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ ଓ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନିଜର ବି ଥିଲା ପ୍ରଗାଢ଼ ଚେଷ୍ଟା । ସେତେବେଳର ଶିଶୁ ମନ ନେଇ ବୋଉକୁ ସୁଖରେ ରଖିବାର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞା । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଯାହା ହେଉ, ବଡ଼ ନ ହେଉ ପଛେ, ସାଧାରଣ ଭାବେ ବଞ୍ଚିବାର ପାଥେୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ପାରିଛନ୍ତି ତ ?

କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏତେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଚେଷ୍ଟା କାହିଁ ? ମଣିଷ ହେବାର ଆକାଂକ୍ଷା କାହିଁ ?

କ’ଣପାଇଁ ଏମିତି ହେଲା ? କୋଉଠି ଭୁଲ ରହୁଛି ?

ବଡ଼ ପୁଅଟା ବି.ଏ. ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ହିଁପି ହୋଇଗଲା । ଖାଲି ଟଂ ଟଂ ବାହାରେ ବୁଲା । ପାଠଶାଳା ନାହିଁ । ଘରକୁ ଖାଇବା ଶୋଇବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ପାଇଁ ଆସେନା । କେତେ ବୁଝାମଣା, କେତେ ଗାଳି ମନ୍ଦ ସବୁ ବୁଝା ହେଲା । ବାପା ମା ପାଇଁ ନ ହେଉ, ନିଜର ଛୋଟ ଛୋଟ ଭାଇ ଭଉଣୀ ପ୍ରତି ସାମାନ୍ୟତମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ବି ନାହିଁ ? କଣ ଆଉ କରାଯାଏ ? ଯୁଗ ତ ସେମିତି ହୋଇଛି ? ସମସ୍ତେ କେମିତି ଏକଘରିକିଆ, ବ୍ୟକ୍ତିନିଷ୍ଠ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ନିଜ ଛଡ଼ା ଯେମିତି ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କାହାରି ପ୍ରତି କିଛି ତାଙ୍କର କରିବାର ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ କାମ କରିବା ଆଗ ଦରକାର ।

ସେଇଥିପାଇଁ ଦୁନିଆ ଅଶାନ୍ତି ଘରେ । ଝିଅ ଦି’ଟା ବି ସେମିତି ହେଲେଣି । କଲେଜରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ମାନେ

ଯେମିତି କେବଳ ଫେସନ ହୋଇ ବୁଲିବାଟା ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଭଲ ଶାଢ଼ି ଦରକାର, ନାନା ପ୍ରକାର ଡ୍ରେସ ଦରକାର । ସ୍କୋ, ପାଉଡ଼ର, ସେମ୍ପୁ ନହେଲେ ଯେମିତି କଲେଜରେ ପାଠପଢ଼ା ହୁଏନା । ଘର କାମରେ ଟିକିଏ ମନ ନାହିଁ । ବୋଉକୁ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା, କିଛି କାମଦାମ କରିବା । ନା- କିଛିରେ ମନ ନାହିଁ । ସାନଟା ନାଁରେ ତ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ କେତେ କଥା ଶୁଣାଗଲାଣି । ତା’ ବୋଉ ତାକୁ ସେଥିପାଇଁ କେତେ ଗାଳିମନ୍ଦ କଲାଣି । ଦିନେ ତ ଝାଡୁ ନେଇ ବାଡ଼େଇ ପକେଇଲା । କ’ଣ ହେବ ? ‘ମୋତେ ଯେତେ ମାଠିବୁ ମାଠ ।’

ସବୁଆତୁ ଅଶାନ୍ତି । ଜୀବନରେ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ଯାହା ପାଇଁ ସବୁ ସୁଖ ସୁବିଧାକୁ ବଳି ଦେଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯଦି ଶେଷକୁ ଏମିତି ଅମଣିଷ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗର ମୂଲ୍ୟ କ’ଣ ? କି ସୁଖ ଆଉ ରହିଲା ଜୀବନରେ ?

ଝାଲରେ ପଞ୍ଜାବୀଟା ପୁରାପୁରି ଓଦା ହୋଇ ଗଲାଣି । ଶେଷରେ ତଣ୍ଡି ଅଠା ଅଠା ହୋଇଯାଉଛି । ଓଦା ଗାମୁଛାଟି ଶୁଖି କାଠ ହୋଇଗଲାଣି । ଆଖି ପୋତୁଛି ଖରା ତେଜରେ । ଜୋତାଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଏତେ ଗରମ ହୋଇଗଲାଣି ଯେ ତଳିପାଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗୋଟା ପାଦଟା ସିଝି ଯାଉଛି । କାଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି । ସାରା ଦେହଟା ଗରମ ହୋଇଗଲାଣି । ସତେ ଯେମିତି କିଏ ତତଲା ଲୁହା କରେଇରେ ପକେଇ ଦେଇଛି ।

ହଁ, ସଂସାରଟା ଆଉ କ’ଣ ? ତତଲା ଲୁହା କରେଇ ତ । ଜୀବନସାରା ଖାଲି ଏମିତି ଭାଜି ହେବା କଥା । ସୁଖ କାହିଁ ? ଶାନ୍ତି କାହିଁ ?

ଆଗରେ ଦେଖା ଯାଉଛି ହରିଚନ୍ଦନପୁର ଗାଁ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ, ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ କୋଡ଼ିଏ ପତିଶଟା

ତାଳ ଗଛ ବାବନାଭୂତ ପରି ହାଁ କରି ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ହଲ୍ ନାହିଁ କି ଚଲ୍ ନାହିଁ । ପୋଖରୀ ଶୁଖି ଯାଇଛି । କାଦୁଅଗୁଡ଼ା ଶୁଖିଯାଇ ଛ' କୋଣିଆ ଛ' କୋଣିଆ ହୋଇ ଫାଟି ଯାଇ ଗୋଟାଏ ଚାନ୍ଦରର ପେଟାର୍ଦ୍ଧ ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଫାଟ ଦାଡ଼ରେ ଧଳା ଧଳା ଶୁଖିଲା ଗେଣ୍ଡା ଖୋଳପା । ପୋଖରୀର ଗୋଟିଏ କ'ଣକୁ ବେଲବଣ । ବେଲବଣ ମଝିରେ ଅରାଏ ସଫା ଜାଗାରେ ବହୁ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୁରାତନ ଶିବ ମନ୍ଦିରଟିଏ । ମନ୍ଦିରଟା ଭାଙ୍ଗି ରୁଜି ଗଲାଣି । ଅଧା କାନ୍ଥ ଭିତରେ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଖରାବର୍ଷା ଖାଇ ପୁଜା ପାଆନ୍ତି । ବେଲ କଣ୍ଟାରେ ଚାରିଆଡ଼ ଭର୍ତ୍ତି । ବେଲଗଛ ଗୁଡ଼ାକ ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଅଁଳିଛନ୍ତି । ବାକି ବଡ଼ ବଡ଼ ତାଳ ସବୁ କଙ୍କାଳର ହାଡ଼ ପରି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଧଳା ଧଳା ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ନଟବରବାରୁ ସେଇ ବେଲବଣ ଭିତରେ କଣ୍ଟା ଆଡ଼େଇ ପଶିଲେ । ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ଦରକାର ।

ଟିକିଏ ଭଲ କରି ଛାଇ ନାହିଁ । ତଥାପି ଗଛ ଗଣ୍ଡି ତଳକୁ ଆଉଜି ବସିଲେ ସେ । ମୁଣ୍ଡରେ ଗାମୁଛା କାଢ଼ି ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ପୋଛି ହୋଇ କିଛି ସମୟ ବସି ରହିଲେ । ନା, ଆଉ ବସି ରହି ଲାଭ ନାହିଁ । ଶୋଷରେ ତଣ୍ଡି ଅଠା ଅଠା ହେଲାଣି । ଶାସନ ଭିତରେ ପଶି ମନ୍ଦାଏ ପାଣି ନ ପିଇଲେ ଆଉ ଜୀବନ ରହିବ ନାହିଁ । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠି ଗାଁ ଭିତରେ ପଶିଲେ ।

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ବନ୍ଧୁ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀର ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି । ଗଛରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ପତ୍ର ନାହିଁ । ଠୁଙ୍ଗା ଠୁଙ୍ଗା ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଗଛଗୁଡ଼ାକ ବିନା ପବନରେ ଦୋହଲୁଛନ୍ତି । କଣ୍ଟା କଣ୍ଟା ଭର୍ତ୍ତି ବାଉଁଶ କଣିଗୁଡ଼ାକ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଅଧେ ମାଡ଼ି ଆସି କଙ୍କାଳର ଆଙ୍ଗୁଳି ପରି ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟ

ପବନରେ ଶୁଖିଲା ବାଉଁଶ ପତ୍ରଗୁଡ଼ାକ ସଁ ସାଁ କରି ଉଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି ଶେଷକୁ ମନ୍ଦିର । ତା' ଆଗରେ ମଧୁ ତିଆଡ଼ୀର ଘର । ମନ୍ଦିରର ପୂଜକ । ତା ପଛକୁ ପଛ ଘରକୁ ଘର ଲମ୍ବିଛି । କେଉଁ କାଳର ପୁରୁଣା ମନ୍ଦିର । ଧଉଳା ହୋଇ ନାହିଁ ବୋଧହୁଏ କୋଡ଼ିଏ ପଚାଶବର୍ଷ ହେଲା । ବୈଶାଖର ଖରାରେ ମନ୍ଦିର ଉପରର ଶିଉଳିଗୁଡ଼ା ଫାଟି ଫାଟି ଚକଡ଼ା ଚକଡ଼ା ହୋଇ ଅଧେ ଖସି ଅଧେ ଲାଗି ରହିଛି କାନ୍ଥ ବକଳା ପରି ।

ମନ୍ଦିର ଚଉତରା ଉପରେ ପଶା ପାଲି ପଡ଼ିଛି । ଦଶ ବାରଜଣ ଘେରି ବସିଛନ୍ତି ଚାରିଆଡ଼େ । ମଝିରେ ମଝିରେ ହୋ ହା ହୋଇ ଚିତ୍କାର ଉଠୁଛି ଗୋଟାଏ ବଢ଼ିଆ ଦାନ ପାଇଁ । ଚଉତରାର ଭିତର ପାଖ କଣକୁ ବଉଳ ଗଛ ଛାଇରେ ଚକାମାଡ଼ି ବସି ମଧୁ ତିଆଡ଼ୀ ଏ ଭାଗବତ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଏଆଡ଼େ କାନ ଡେରି ଦାନ କଥା ବୁଝି ନେଇ, ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କରି ପୁଣି ଆଉଥରେ ପଢ଼ାରେ ମନ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ନଟବର ବାରୁ କେତେବେଳୁ ଆସି ଚଉତରା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଲେଣି । କାହାରି ନଜର ନାହିଁ । ସେ ମଧୁ ତିଆଡ଼ୀଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲେ । 'ତିଆଡ଼ୀ ନନା, ଓଲକି ।' ମଧୁତିଆଡ଼ୀ ବହିରୁ ମୁହଁ ଉଠାଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଘଡ଼ିଏ ଚାହିଁ କହିଲେ 'ଆରେ ନଟ କିରେ, ଏଇ ଧୂମ୍ ଖରାବେଲଟାରେ କୁଆଡ଼ିକି ବାହାରିଛୁ ? 'ଆଉ କହନା, ନନା, ବୋଉର ଦିହ ଖରାପ ତାର ପାଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି । ଏଇ ବସ୍ ଷ୍ଟେଣ୍ଡରୁ ତ ଏଇନେ ଓହ୍ଲେଇ ସିଧା ଆସୁଛି । ଖାଲି ମନ୍ଦାଏ ପାଣି ପାଇଁ ଏଠିକୁ ପଶି ଆସିଲି । ଓଃ, କି ଶୋଷ ।'

ମଧୁ ତିଆଡ଼ୀ ପାଖରେ ଲୁଙ୍ଗୁରୁ ପୁଙ୍ଗୁରୁ ହେଉଥିବା ଗୋଟାଏ ଅଧା ଲଙ୍ଗଳା ଟୋକାଟିକୁ ଡାକି କହିଲେ,

‘ହଜରେ ପରି, ଗଲୁ ଲୋଟାଏ ପାଣି ଆଣିଲୁ ।’ ମନ୍ଦିର ବନ୍ଦ ଅଛି । ଖୋଲା ହେବ ଯାଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ । ଠାକୁର ଗନ୍ଧାରୀରେ । ପାଣି ପିଇ ସାରି ନଟବର ପାହାଚ ଉପରେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଗୁହାରି ଜଣେଇ ପୁଣି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଛାଇ ତଳୁ ଖରାକୁ ବାହାରି ଆସିଲା ପରେ ଖରାଟା ଯେମିତି ବେଶୀ କଷ୍ଟ ଦେଉଛି । ଜାଲୁଜାଲୁଆ ଦିଶୁଛି ଚାରିଆଡ଼ ।

ଠାକୁରଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ‘ବୋଉକୁ ଭଲ କରିଦିଅ ଠାକୁରେ । ନ ହେଲେ ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଯେମିତି ବଞ୍ଚିଥାଉ ।’ କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯେମିତି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ । ସେ ଡାକିବାରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ଆକୁଳତା ବି ନାହିଁ । କେମିତି ଗୋଟିଏ ଲୋକଦେଖାଣିଆ ଅଭ୍ୟାସ । ଗତାନୁଗତିକ ପରମ୍ପରାର ପୁନରାବୃତ୍ତି । କାହିଁକି ଏମିତି ହେଉଛି ? କାହିଁକି ସେ ପ୍ରାଣ ଭରି, ଆକୁଳରେ ଡାକି ପାରୁନାହାନ୍ତି ? ନଟବର ନିଜେ ଗୋଟାଏ ଅସ୍ୱସ୍ତିରେ ଛଟପଟ କରି ଉଠିଲେ । ଏଇ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଖରାରେ ବି ଦେହଟା ତାଙ୍କର ଶୀତେଇ ଉଠିଲା ।

ଏଇ ଅତ୍ୟଧିକ ଗରମରେ ସବୁ କୁଅ ପୋଖରୀ ନଦୀ ଶୁଖିଗଲା ପରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରର ସେଇ ବିଶୁଦ୍ଧ ଭଲ ପାଇବାର ଉତ୍ସ କ’ଣ ଶୁଖି ଯାଇଛି, ମଧୁ ତିଆଡ଼ୀ କହିଲା ପରି ଏ ପାପ ଅନ୍ୟାୟ ଅନାଚାର ଭିତରେ ଠାକୁର ଆଉ କ’ଣ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ବି ନାହାନ୍ତି ? ସେଥିପାଇଁ କ’ଣ ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ଶୁଖିଲା, ଥୁଣ୍ଟା ବାଉଁଶ ଓ ବେଲ ଗଛ ପରି ମନ୍ଦିରଟା ବି ସେମିତି ଭଙ୍ଗାରୁଜା, ବେଢ଼ଜିଆ ହୋଇ ଯାଇଛି ଏଇ ଖରାର ଉତ୍ତାପରେ ! କିନ୍ତୁ ତା’ର ଚେର ଲମ୍ବିଛି, କାହିଁ କେଉଁ ପାତାଳକୁ । ସେଉଁଠୁ ରସ ଶୋଷି ଶୋଷି ସେ ଖାଲି ବଞ୍ଚି ରହିଛି । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ବର୍ଷା ହେବ, ପାଣିରେ ଶୁଖିଲା ମଟାଳ ମାଟି କାଦୁଅ ପଟପଟ

ହୋଇଯିବ, ସେତିକିବେଳେ ପୁଣି ପତ୍ର କଅଁଳିବ, ଫୁଲ ଫୁଟିବ । ତାର ଶୁଖିଲା ଡାଳ ପୁଣି ପୁରି ଉଠିବ ସବୁଜ ପତ୍ରର ମାଂସଳ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ, ହସ ଫୁଟିବ ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ପାଖୁଡ଼ାରେ ।

କିନ୍ତୁ ବର୍ଷା କେବେ ଆସିବ ? କେବେ ପୁଣି ବୈଶାଖର ଗୌରିକ ଆକାଶ ଶ୍ୟାମଳ ମେଘର ବାସଲ୍ୟମୟୀ କରୁଣାରେ ପୁରି ଉଠିବ ? କିଏ ଖୋଜି ବାହାର କରିବ ସେଇ ପାତାଳମୁଖୀ ଝରଣାର ଚିରନ୍ତନ ଉତ୍ସକୁ ?

ରାସ୍ତା ସରି ଆସୁଛି । ନଡ଼ିଆ ବଣ ଭିତରେ ଚକମାକ୍ ମାରୁଛି ସୁରଜମାଳ ମାରୁଆଡ଼ିର ଧଳା କୋଠାଟା । ମଦନପୁର । ସେଇଠୁ ଆଉ ପାଏ ବାଟ ଗଲେ ତାଙ୍କ ଗାଁ ପଡ଼ିବ । ମଦନପୁର ମୌଜା ଓ ତାଙ୍କ ମୌଜାର ସାମା ଚିହ୍ନଟ କରୁଥିବା ପ୍ରକାଶ୍ଟ ବର ଗଛଟା ବି ଦେଖା ଯାଉଛି । ଜୋରରେ ଜୋରରେ ପାଦ ପକେଇ ଚାଲିଲେ ନଟବର ।

ବିରାଟ ଅଶ୍ୱତଥ୍ ଗଛଟି । ଦି’ଚାରିଜଣ ମଣିଷର କୁଣ୍ଠ ପାଇବ ନାହିଁ ଏତେ ବଡ଼ ଗଣ୍ଡି । ଏତେ ବଡ଼ ଗଛଟା ଅଥଚ ଟିକିଏ ବୋଲି ଛାଇ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ହେଲେ ବି ପତ୍ର ନାହିଁ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଅଁଳୁଛି । ଗଛ ଚାରିପଟେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅସଂଖ୍ୟ ଅଶ୍ୱତଥ୍ କୋଳି । କେତେ ବଡ଼ ଗଛ- ଅଥଚ କେତେ ଛୋଟ ତା’ରଫଳ । ନଟବର ମନେ ମନେ ହସିଲେ । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଚେର ଉପରେ ଦଣ୍ଡେ ବସିଗଲେ ସେ । ଗଛ ଗଣ୍ଡି ଉପରେ ମୋଟା ନାଲି ସିନ୍ଦୂର ଦାଗ । ତା ତଳକୁ ଲମ୍ବିଛି ନାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ଧାର । ସୁରଜମାଳ ମାରୁଆଡ଼ିର ବାପା ସବୁଦିନ ସକାଳେ ଏଇଠି ପିମ୍ପୁଡ଼ିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁଡ଼ କି ଚିନି ଦେଇଯାଏ । ନଟବର ମନକୁ ମନ ହସିଲେ ।

ଏଇ ଅଶ୍ବତ୍ଥ ଗଛ ମୂଳେ ବସି ବୁଦ୍ଧଦେବ କୁଆଡ଼େ ବୁଦ୍ଧ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏଇ ଗଛ ମୂଳେ ମହାବୀର ଜାନ ପରମ ଜ୍ଞାନ ପାଇଥିଲେ । ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଧର୍ମ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ଜୈନ ଧର୍ମ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ଖାଲି ଗଛଟା ହିଁ ପୂଜା ପାଉଛି । କି ଅଛି ଏଇ ଗଛରେ ? ନା ଟିକିଏ ଛାଇ- ନା ତା'ର କାଠ କିଛି କାମରେ ଆସୁଛି ?

ସମୟର ଖରା ଏମିତି ଶୋଷିନିଏ ପ୍ରକାଶିତ ରସର ପୋଖରୀ, ନଦୀକୁ । କିନ୍ତୁ ଶୋଷିପାରେ ନାହିଁ ସାତତାଳ ଭେଦୀ ଭିତରେ ଭିତରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ରସର ସମୁଦ୍ରକୁ । ପୁଣି ଜଣେ କିଏ ଭଗୀରଥ ଜନ୍ମ ହୋଇ ତାକୁ ପୁଣି ବାଟ କଢ଼େଇ ଆଣିବ ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ । ଆଉ ଜଣେ କିଏ ଅର୍ଜୁନ ତୀକ୍ଷଣ ଶରରେ ପୃଥିବୀର କଠିନ ଆବରଣ ଭେଦ କରି ପୁନରାୟ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଆଣିବ ସ୍ବତଃ ନିଃସାରିତ ଝରଣାର ସ୍ରୋତକୁ ।

କିନ୍ତୁ ତା' ଆଗରୁ ଏଇ ଶୁଷ୍କ ଟାଙ୍ଗର ଧୂସର ଭୂମି ଉପରେ ଶୀତଳ ଜଳ ପ୍ରକାଶ କ'ଣ କୋଉଠି ନାହିଁ ?

ଏମିତି ଭାରୁ ଭାରୁ ନଟବର କେତେବେଳେ ବରଗଛ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ହଠାତ୍ ବରଗଛ ତଳର ଶୀତଳ ଛାଇରେ ତାଙ୍କର ଚେତା ପଶିଲା । ସାରା ଦେହରେ ଯେମିତି କ'ଣ ମଧୁର ଶୀତଳ ସ୍ବର୍ଗ ଦେଇଗଲା । ଆଃ କି ଆରାମ । ସେ ଆଉ ଟିକିଏ ଘଞ୍ଚି ଛାଇ ତଳେ ଯାଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ପ୍ରକାଶ ବରଗଛ । ତାଙ୍କ ପିଲା ଦିନରୁ ସେ ତାକୁ ଏମିତି ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତି । ଏଇ କେତେ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଆହୁରି ବଢ଼େଇ ଦେଇଛି । ପାଖକୁ କେତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗୋରୁ ବସି ପାକୁଳି କରୁଛନ୍ତି । କିଏ କେତେଟା ଡାଳ କାଟି ପକେଇ ଦେଇଛି ସେ ତା'ରି ଚାରିପାଖରେ

ଛେଳିଗୁଡ଼ାଏ ପତ୍ର ଛିଣ୍ଡାଇ ଛିଣ୍ଡାଇ ଖାଉଛନ୍ତି । ଦୁଇ ଚାରିଟା ପିଲା ଏଇ ଧୂମ୍ ଖରାବେଳଟାରେ ଓହ୍ଲଳରେ ଝୁଲି ଝୁଲି ଡାଳ ମାଙ୍କୁଡ଼ି ଖେଳୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଟିକିଏ ଦୂରରେ କେତେ ଜଣ ତାଙ୍କରି ପରି ବାଟୋଇ ଚାରିକାତ ମେଲେଇ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସାରା ଗଛଟା ଭର୍ତ୍ତି ନାନା ପ୍ରକାର ଚଢ଼େଇ । ସେମାନଙ୍କର କିଚିରି ମିଚିରି ଶବ୍ଦରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ି ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ସତ୍ତ୍ବେ ବି ଗଛଟା ଯେମିତି ତା'ର ସହସ୍ର ବାହୁ ମେଲେଇ ତାର ସବୁ ସନ୍ତାନକୁ ଆନନ୍ଦରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ରଖିଛି ଏକ ମହାନ ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ ପରି !

ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଗାମୁଛାଟା ଦେଇ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ନଟବର । ଜୋତା ଗୁଡ଼ା କାଢ଼ି ପକେଇ ଦୂରକୁ ଥୋଇ ଦେଲେ । ନିଆଁ ପରି ତାତିଥିଲା ସେଗୁଡ଼ାକ । କାଣି ଆଙ୍ଗୁଳି କଣରେ ଗୋଟାଏ ଫୋଟକା ବାହାରିଲାଣି । ଜୋତା କାଢ଼ି ଦେଲା ମାତ୍ରେ ପାଦ ଦୁଇଟା ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଆସିଲା । ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ଉପରକୁ ମୁହଁ କରି ସେ ଆଖି ବୁଜିବା ଆଗରୁ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ଦେଲେ । ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ଅଟକି ଗଲା । କୋରଡ଼ ଭିତରେ ଉଠିଛି ଅଶ୍ବତ୍ଥ ଗଛ ଆଉ ବେଲ ଗଛ ।

ସେ ପରମ ତୃପ୍ତିରେ ଆଖି ବୁଜିଲେ ।

ସେଇ ମୁଦା ଆଖିପତା ଉପରେ ଭାସି ଉଠିଲା ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ବରଗଛର ଛବି । ଆଉ ସେଇ ବରଗଛଟିକୁ ଆଛନ୍ନ କରି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଛବି । ସେ ଛବି ତାଙ୍କ ବୋଉର । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସେ ଛବିଟା ଲିଭିଯାଇ ଆହୁରି ଗୋଟାଏ ଛବି ଦେଖାଗଲା । ସେ ଛବିଟା ତାଙ୍କ ନିଜର ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ନଟବର ବାବୁ ଦୋଦୋ ପାଞ୍ଚ ହୋଇ ବସରୁ ଓହ୍ଲେଇଲେ କାହିଁକି ?
୨. ହରି ଗୁଡ଼ିଆର ଦୋକାନଘର କିପରି ଥିଲା ?
୩. ନଟବର ବାବୁଙ୍କ ଗାଆଁକୁ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାର ଅବସ୍ଥା କିପରି ଥିଲା ?
୪. ନଟବର ବାବୁ ତାଙ୍କ ବୋଉଙ୍କ ସଂପର୍କରେ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ ?
୫. ମଣିଷ ଜାତିଟା ଅକୃତଜ୍ଞ ବୋଲି ନଟବର ଏ ସଂପର୍କରେ କ'ଣ ଭାବିଛନ୍ତି ?
୬. ପ୍ରାଣୀ ଜଗତର ନିୟମ କ'ଣ ବୋଲି ଗଛରେ କୁହାଯାଇଛି ?
୭. ନଟବର କଷ୍ଟ କରି ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ?
୮. ନଟବରଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କ ଆଚରଣ କିପରି ହୋଇଛି ?
୯. ଆଜିକାଲି କେଉଁମାନେ ଏକଘରିକିଆ, ବ୍ୟକ୍ତିନିଷ୍ଠ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ?
୧୦. କି ସୁଖ ଆଉ ରହିଲା ଜୀବନରେ ? - ଏମିତି କିଏ ଭାବିଛନ୍ତି ଓ କାହିଁକି ?
୧୧. ସଂସାରଟାକୁ ତତଲା ଲୁହା କଡ଼େଇ ବୋଲି କିଏ କେତେବେଳେ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି ?
୧୨. ଗାଆଁରେ ଥିବା ଶିବ ମନ୍ଦିରର ପରିବେଶ କିପରି ଥିଲା ?
୧୩. ନଟବର କେତେବେଳେ ଓ କାହିଁକି ଅସ୍ପତ୍ରିରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଉଠିଲେ ?
୧୪. ମଦନପୁର ଗାଆଁର ବର ଏବଂ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ ସଂପର୍କରେ ଗଛରେ କ'ଣ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ?
୧୫. କେଉଁଠାରେ ଓ କାହିଁକି ନାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ଧାର ଲମ୍ବି ଥିଲା ?
୧୬. ବରଗଛକୁ ମହାନ ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀ ସହିତ ଗାନ୍ଧିଜୀ କାହିଁକି ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି ?

୧୭. ନଟବର କିପରି ପରମ ତୃପ୍ତିରେ ଆଖି ବୁଜିଲେ ?

୧୮. ବେଳ, ଅଶ୍ୱତଥ ଓ ବଟବୃକ୍ଷ ଗଛର ନାମକରଣର ଯଥାର୍ଥତା ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ :

୧୯. ଏହି ଗଛଟି ପଢ଼ି ଏହାର ଅନ୍ୟ ଏକ ନାମକରଣ ତୁମ ମନରୁ ଭାବି କର ।

୨୦. ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଓ ବଟବୃକ୍ଷ ସଂପର୍କରେ ତୁମ ମନରେ ଥିବା ଭାବନାକୁ ନେଇ ଏକ ଗଛ ଲେଖ ।

୨୧. ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହି ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

